

OPORUKA MATIJA BAROMIĆA OD G. 1527.

Vjekoslav Štefanić

V Hrstovo ime amen. Let g(ospo)dn(i)h 1527 novembra d(a)n 20, u Senu, v stani moem, ja pop Mati Baromić razmišljajući na ovi tužni i hinbeni svit i videći, da nikomure ni stanovit, i budući dobro volan učiniti po rečenju blaženoga s(ve)toga Grgura, kadī govori: Ako o žetvi mnogo snopov ponesti ne mogu, zato li nisam dužan prazdan k' gum'nu vratiti se, kada li esam' dužan' ponesti lubo dva lubo ed(a)n' ponesu, zato kada ne mogu dovole učiniti, da i mala ne bih rad mimo pustiti. Imih volu učiniti moi tištament', ere znam, da mi e umriti, da ne znam vrimenta, kada ni v kom mesti. Zato hotih napraviti moi tištament i napisati moju ruku po <o>vi način, naiprvo poručajući g(ospo)d(i)nu Bogu dušu moju i polag toga priêtelem moim', a telo zemli od ke e izašlo, kadī se primiri. Naiprvo pušćam stane moe u Senu poštovanomu kapitulū senskomu. Ošće pušćam vse moe pohišstvo ko e v moei kući u Senu momu bratu popu Iv(a)nu i momu bratučedu popu Êkovu Papiću. Ošće pušćam li mom bratu i popu Êkovu vse ono ča e u nega v Baški shraneno, a da ne zabivaju duše moe i moih stariih. Ošće pušćam Vrbnici poštovanomu kapitulū vrbanskomu trs'e Svitnak i dva dela Bintence, laz ki e na . . . i kuću ka e na Škulici, i da mole Boga za vsih dobrotvorac. Ošće pušćam momu bratu popu Iv(a)nu 4 deli dražice v Grabrovicah i pol darmuna Šprževic i pol darmuna i četarti del Patnoga, a da imaju govori(t) vsako leto mise 4 male za moju dušu i za moih stariih. Ako bi ne prišal moi brat pop Iv(a)n, da gre to dobro onomu ki bude naibliži moi pop. I da se ne mozi to zgora pisano prodati ni za niedan zal dal'g' z'ginuti, nego da gre od reda do reda. Ošće pušćam zemle, ke se zovu Mee, poli svetoga Kuzmi (i) Domêna, iž nih

da se zname dukatov 10 i da se kupi ed(a)n kalež i da se da popu Ladoviku Dehaniću i da v' n' služi dokim e živ, a po nega smarti da gre u s(ve)tu Mariju Vrbnik. A te Mee pušćam mom bratu popu Iv(a)nu i popu Êkovu Papiću, i da su dužni služiti vsako leto dvî misi mali za duše naših stariih. Ošće pušćam vse ča e Vrbnici u moe teti Staske u hiži popu Êkovu Papiću, i ča e v moei kući esu dva karatela i edan stol, a u popa Jejeničića edan karatel. I vrh toga moga tištamenta stavim moe prokuratore g(ospo)d(i)na Êkova Papića i g(ospo)d(i)na Ladovika Dehanića i g(ospo)d(i)na Ivana Eleničića i g(ospo)d(i)na Iv(a)na Družinića, i da imajte vršiti to moe nareene pod zavez duše svoe. I pri tom biše dobri i počtovani redovnici g(ospo)d(i)n Andri Mihalić, dom Iv(a)n Trtaić (?) i dom Iv(a)n Soldatić i dom Garško Bobanić, žakan Karštofor Lucković.

Ja pop Martin sin Stipana Mihovilića, nodar, skopiêh ov tištamen't' imivši ga od popa Petra Harbića, pisan ruku Matiê Barumića po prošni g(ospo)d(i)na plovana i inih redovnikov, ki bihu ondi, pravo i verno nišće priložeći ni uložeći. I bih pri tom.

Ova je oporuka prepisana iz stare kaptolske knjige (protokola) u župnom uredu u Vrbniku, u kojoj su zapisi iz XVI. i XVII. stoljeća pisani najvećim dijelom glagoljskim pismom, kao što je i ova oporuka (i to na fol. 21—22 originalne glagoljske folijacije). Prepisao ju je u ovu knjigu, kako se to vidi iz autentike, notar Martin Mihovilić iz autografa samoga oporučitelja Matija Baromića, jer se jedna stavka oporuke ticala i vrbanskoga kaptola. Taj Martin Mihovilić bio je vrbanski pop i notar, za koga imam potvrde iz krčkih arhivskih izvora, da radi kao notar od g. 1517. do 1545. (a jednu oporuku pisanu njegovom rukom g. 1520. objelodanio je V. Premuda u Vjesniku Starosl. akademije za g. 1912. str. 57—60), prema tomu ovaj je njegov prijepis, pisan prosječnom kursivnom glagoljicom, suvremen. Njegova grafija i ortografija nisu konservativne. Notarski mu je znak rešetkasti postament, na njem križ, a pod njim inicijal M.

Ovu ispravu publiciram osobito zbog imena Baromić, koje nam je poznato kao ime prvoga hrvatskoga štampara na domaćem tlu. Mislim na Blaža Baromića, koji je bio korektor pri štampanju glagoljskog brevijara u Mlecima g. 1493., koji je iz Mletaka prenio glagoljsku štampariju u Senj i ondje sa Silvestrom Bedričićem štampao već g. 1494. glagoljski misal, a g. 1496. poučnu knjižicu Spovid općena. Ba-

romić je vrlo rijetko ime, a valjda se i formiralo krajem XV. stoljeća, jer se isti Blaž naziva umjesto toga i Baromovim sinom. Tako ga naziva i pisar jednoga vrbanskoga zapisa iz g. 1471.,¹ a tako treba čitati i oblik »popъ Blažъ Barmvъ (s titlom nad m) sinъ« u eksplicitu njegove Spovidi općene, a ne Bartolomeov sin, kako to neki čitaju pa i M. Breyer (Senj — kolijevka hrvatskog tiskarstva, Hrvatski kulturni spomenici, I — Senj, Zagreb 1940, 54). Oblik Barom potvrđujem i jednim mjestom u glagoljskom protokolu Frana Sparožića iz g. 1537. u Vrbniku: »kasal' ki je nim' od' biv'šega Baroma ali nega os'tan'ka os'tavljen« (f. 39 v.). Inače novih potvrda za ime Baromić nisam našao, nego samo u ovoj oporuci kao i u jednoj ispravi notara Ivana Mantakovića u Baški iz g. 1527.² U ovoj oporuci Baromić je sam oporučitelj pop Matij i njegov brat pop Ivan, koji je negdje odsutan. Pop Matij piše oporuku u svojoj kući u Senju, koju oporučuje senjskom kapitolu, što bi se moglo protumačiti tako, da on u Senju nije imao rodbine, kojoj bi ostavio kuću. Vjerojatno je, da je on tu kuću naslijedio od štampara popa Blaža Baromića kao svoga strica. Ostala nepokretna dobra imao je u Vrbniku, a u Baški je imao čini se samo nešto pokretnine. S Baškom su ga svakako vezale rodbinske veze. Ondje živi njegov bratućed pop Jakov Papić, kojemu oporučuje koliko i svomu bratu Ivanu. Bio je to jamačno sin njegove sestre udate u Baški, jer je Papić bašćansko ime. Pop Matij je i sam valjda često boravio u Baški, što se vidi i iz teksta ove oporuke kao i po tomu, što se neki mjesec dana prije pisanja oporuke i potvrđuje u Baški kao svjedok.²

Moglo bi se dakle zaključivati, da se ime Barom i Baromić ugasilo već u prvoj polovici XVI. stoljeća, ali najednom ono iskrsava g. 1571. i to ponovno za jednoga štampara. Misli se naime, da je onaj **НАКОБЪ ДИЕВАРОМЪ** koji je u zajednici s Ambrozom Corsom štampano u Mlecima g. 1571. bosanskoćirilskim slovima jedan molitvenik (*Ofičje*), upravo Jakov Baromov ili Baromić — prema mletačkom de Barom. Osim toga — budući da je u tom izdanju dubrovački narodni jezik prvog izdanja od g. 1512. djelomično okrenut u crkvenoslavenski, a refleks vokalnog *l* glasi *al* — zaključuje se, da je taj de Barom ili

¹ Na temelju čitanja originalnog zapisa moram ispraviti oblik »Baramov sin«, kako je publiciran u Starinama XXXIII. 57 i kako je ušao u svu literaturu; tek je prof. M. Rešetar, Dva dubrovačka jezična spomenika, Beograd 1938, XXVII, nota 1, ustvrdio, da je to »sigurno nečija pogreška, jer od *Barom* (*Baromić*) ne može nikako da bude *Baramov* sa *a* na drugom mjestu«.

² V. Štefanić, Fragment glagoljske notarske knjige, Vjesnik drž. arhiva u Zagrebu, N. S. VI, Zagreb 1934, 31.

Baromić bio iz Baške.³ Ipak u tom zaključivanju treba biti oprezan, jer ja u popisima svećenstva krčkih župa ovoga vremena nisam nigdje naišao na to ime. Što se pak tiče okolnosti, da jedan glagoljaš izdaje knjigu bosančicom, to ne predstavlja nikakvu poteškoću, jer sada već imamo dovoljno potvrda, kako su glagoljaši i na Kvarneru i u Istri znali pisati bosančicom u XVI. stoljeću.

Ostala imena nisu važna. Pop Jakov Papić, prema mojim arhivskim podacima, spominje se od g. 1526—1555.

R É S U M É

Le testament croate en écriture glagolitique du prêtre Mathieu Baromić publié ici est daté du 20. novembre 1527 à Senj. Mathieu fut le neveu de Blaž Baromić qui publia le breviaire glagolitique en 1493 à Venise et qui fut transporter l'imprimerie glagolitique à Senj. Les dispositions testamentaires de M. Baromić concernent ses biens à Senj, à Vrbnik et à Baška.

³ Ispor. M. Rešetar i C. Đaneli, Dva dubrovačka jezična spomenika, Beograd 1938., XXIV—XXIX i LXI—LXVI.